

Mgr. Natallia Allen,
Bc. Klára Slepčková

2023

Cesta k aktivnímu občanství obyvatel hl. města Prahy s migračním původem

Výsledky pilotního výzkumu a reflexe
zkušeností InBáze z.s. a iniciativy MigAct

Obsah

01	Úvod a cíle výzkumu	1	03	Závěry a doporučení	18
	Úvod, cíle výzkumu a klíčová témata	1		Přílohy	20
	Cílová skupina a techniky vytváření dat	2		Příloha 1. Základní údaje o respondentech	20
02	Hlavní zjištění	4		Příloha 2. Scénář fokusní skupiny	22
	Vnímání občanské a politické participace	4		Příloha 3. Záznamový arch pro pozorování	24
	Motivace	6		Příloha 4. Online dotazník v češtině a angličtině	24
	Témata	8		Příloha 5. Rozhovor/ dotazník - zaměstnance InBáze z.s.	29
	Využívání různých možností participace	9		Literatura a zdroje	31
	Bariéry a překážky	11		Zdroje informací a podpory	15

Úvod a cíle výzkumu

01

Úvod, cíle výzkumu a klíčová téma

Téma občanské a politické participace¹ obyvatel Prahy s migračním původem nabývá poslední dobou čím dál více na významu. Přibližně **třetinu populace Prahy** tvoří cizinci². Statistiky sledují jen počty cizinců s registrovaným pobytom, skutečná čísla jsou vyšší. Nezahrnují například ty obyvatele Prahy, kteří získali české občanství, nebo občany EU, kteří nemají registrovaný pobyt. V rámci tohoto šetření jsme se zaměřili na cílovou skupinu **obyvatel Prahy s migračním původem**, zejména na: cizince občany třetích zemí bez ohledu na pobyt (s výjimkou krátkodobých návštěvníků města); občany EU; občany ČR s migračním původem, kterým bylo uděleno občanství ČR.

Navzdory tomu, že tato skupina je již dosti početná, občanské a politické participaci obyvatel Prahy s migračním původem je ve veřejném prostoru věnována poměrně malá pozornost.

¹ V rámci tohoto šetření vycházíme z definic občanské a politické participace, které se uvádí ve Vstupní analýze existujících forem občanské a politické participace obyvatel hl. města Prahy z řad migrantů, vydáno InBáze z.s. v roce 2021, str. 3-5: <https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2021/04/Vstupni-analyza-existujicich-forem-obcanske-a-politicke-participace-obyvatel-HMP-z-rad-migrantu.pdf>

² Ministerstvo vnitra ČR - Stav k 31. červenci 2023 - 335 865 (cizinci s povoleným pobytom) - <https://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytom.aspx>

Jde také o skupinu obyvatel, která není nijak politicky zastoupená (s výjimkou občanů ČR a částečně občanů EU). Všichni cizinci bez ohledu na státní příslušnost mají možnost uplatňovat svá občanská práva, např. právo na svobodu projevu, právo na informace, petiční právo, shromažďovací právo, právo sdružovat se ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích, právo na odpor (Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, 2018, 23). Nicméně některá **důležitá politická práva** (volební právo, aktivita v politických stranách), zejména státních příslušníků třetích zemí (mimo EU) jsou stále ještě **značně omezená** a to jak na lokální, tak i na národní úrovni.

Občanská společnost³ tak zůstává jednou z mála možností jak se zapojit do společenského dění nebo hájit svá práva. Většina forem a druhů

Stav k 11.09.2023 - obyvatelé s dočasné ochranou - cca 91 000 <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

³ prostor svobodného občanského jednání a sdružování mezi rodinou, trhem a státem (Skovajsa, Moree, a kol., 2010, 62). Jedná se o takzvané minimalistické pojednání občanské společnosti, např. maximalistické pojednání zahrnuje do občanské společnosti také trh. Generalistické pojednání nahlíží na občanskou společnost jako na celou společnost nebo politický systém (Skovajsa, Moree, a kol., 2010; Müller, 2016).

občanské a politické participace je pro cizince alespoň z formálního hlediska dostupná, občané EU pak mají i práva politická (např. volební právo na lokální úrovni a do Evropského parlamentu). V praxi však lze sledovat spíše nízkou míru zapojení obyvatel s migračním původem do české občanské společnosti a toto téma není ani vědecky probádáno. Chybí jak základní data, tak i dílčí výzkumy a šetření. Tento pilotní výzkum se zaměřil na ***zjištění základních zkušeností a potřeb cílové skupiny v oblasti občanské a politické participace v Praze***. Jde o úvodní sondu do této problematiky a reflexi zkušeností neziskové organizace InBáze z.s., na které mohou navázat další dílčí výzkumy. V rámci tohoto šetření jsme se věnovali zejména následujícím okruhům:

- vnímání občanské a politické participace cílovou skupinou
- oblasti zájmu cílové skupiny, rezonující témata
- využívání různých možností participace cílovou skupinou
- bariéry v participaci (např. neznalost jazyka, chybějící kontakty, chybějící znalosti o tom, jak funguje občanská společnost v ČR, strach nebo absence pocitu sounáležitosti s českou společností (nemám občanství), nízké povědomí o možnostech participace)
- zdroje informací a podpory v participaci.

Výzkum se realizoval v rámci projektu InBáze – platforma pro občanskou participaci migrantů, který se zaměřil na podporu občanské a politické participace obyvatel Prahy s migračním původem. Výzkum probíhal v období září 2022 - září 2023.

⁴ Počet respondentů je uveden odhadem, jelikož nelze zaručit, že názory všech zúčastněných na akcích zazněly a byli během pozorování zaznamenané. Jde o počet těch návštěvníků, kteří se nezapojili do jiných projektových aktivit. Skutečná účast na akcích byla vyšší.

Cílová skupina a techniky vytváření dat

Cílovou skupinou výzkumu byli obyvatelé Prahy s migračním původem, kteří splňovali následující podmínky:

- aktivně se zajímají o téma občanské participace, žádoucí je i aktivní zapojení do občanské společnosti
- bydlí, pracují nebo studují na území hl. města Prahy
- ovládají český nebo anglický jazyk
- jsou starší 18ti let
- mají migrační původ
- bydlí v ČR minimálně 6 měsíců.

Příslušnost k cílové skupině se ověřovala přes přihlašovací formulář. Respondenti byli vybráni účelově, výzkumník svým úsudkem určil vzorek tak, aby se shodoval s výzkumným záměrem (Reichel, 2009:83). Respondenti se pro výzkum získávali primárně mezi účastníky programů a akcí InBáze z.s., zaměřených na podporu občanské participace. Byla také použita metoda sněžové koule, která je vhodná pro rozšíření účelového vzorku. **Nejde o vzorek reprezentativní**. Jelikož se tento výzkum zaměřil jen na osoby, které už nějakým způsobem aktivní jsou, **z výzkumného vzorku vypadávají obyvatelé s migračním původem, kteří se aktivit občanské společnosti zatím neúčastní**.

Celkem se šetření zúčastnilo přibližně 216 osob, z toho 22 účastníků fokusních skupin, přibližně 40 účastníků veřejných akcí InBáze z.s.⁴, 151⁵ respondentů online šetření (viz. Příloha č. 4) a 3 zaměstnankyně InBáze z.s. Základní údaje o respondentech fokusních skupin a online šetření jsou uvedené v Příloze č. 1. Veškerá data ve výzkumné zprávě jsou použita v anonymizované podobě.

⁵ 93 respondentů uvedlo, že se nezapojili do jiných akcí InBáze z.s., 58 respondentů uvedlo, že se buď zapojili nebo neví, zda se zapojili do jiných aktivit v projektu.

Během šetření jsme použili kombinaci různých technik vytváření dat:

Hlavní technikou byly **ohniskové (fokusní) skupiny**. Tato technika umožňuje za relativně krátkou dobu sezení získat velké množství kvalitativních dat, která s tématem souvisí. Jde o techniku založenou na skupinové interakci s předem stanoveným tématem, kdy mají zúčastnění možnost se navzájem dotazovat a diskutovat. Takto je možné zjistit jak míru konsensu, tak naopak nesouladu mezi respondenty. V rámci výzkumu jsme použili techniku polostrukturované fokusní skupiny na základě předem stanoveného scénáře (viz. Příloha č. 2), což umožnilo zjistit více o vlastních perspektivách účastníků. Polostrukturovaný model se zároveň zaměřuje na specifické výzkumné otázky stanovené badatelem (Morgan, 1996; 2001). Celkem se v rámci výzkumu uskutečnilo 6 fokusních skupin v českém a anglickém jazyce. Ve všech případech se kromě respondentů zúčastnili dva badatelé, jeden fokusní skupinu moderoval a druhý prováděl otevřené pozorování, z něhož vznikl zápis. Zároveň se mohl pozorovatel volně zapojovat do moderování.

Další technikou tvorby dat bylo otevřené nezúčastněné **pozorování** během akcí a školení, které pořádala InBáze z.s., a které souvisejí s tématem občanské participace (zejména akce pořádané iniciativou MigAct). Pozorovatel své poznámky zapisoval do předem připraveného záznamového archu, ve kterém byla uvedena jen orientační téma a kategorie, o dalších aspektech pozorování měl možnost rozhodovat pozorovatel průběžně v reakci na konkrétní terén a situace (viz Příloha č. 3).

Během šetření jsme se zaměřili i na **analýzu zkušeností InBáze z.s.** s prací s obyvateli hl. města Prahy s migračním původem. Pro potřeby analýzy proběhly tři rozhovory se zaměstnankyněmi InBáze, které se tématem občanské a politické participace zabývají (viz Příloha č. 5). V této části jsme se zaměřili na expertní pohled na zkoumanou problematiku. Všechny zaměstnankyně InBáze, které se výzkumu zúčastnily, s tématem podpory občanské participace pracují delší dobu. Analýze a zpracování dat se v tomto případě věnovala externí spolupracovnice InBáze, aby tak byla zajištěna větší objektivita.

Doplňkovou technikou tvorby kvantitativních dat byl **online dotazník**, který navázal na data získaná kvalitativním způsobem a měl za cíl je doplnit nebo rozšířit (viz Příloha č. 4). Dotazníkové šetření probíhalo v období červen-září 2023.

Analýza dat v kvalitativním výzkumu je procesem průběžným, data se třídí a porovnávají už během realizace výzkumu. Průběžná analýza dat umožňuje flexibilnější průběh, kdy má výzkumník možnost upravovat metody vytváření dat s ohledem na průběh výzkumu a výzkumné cíle. Nejde o analýzu lineární, ale spíše cirkulární (Hennink, 2007).

V rámci této studie jsme používali otevřené kódování (přepsaných audio nahrávek, poznámek z pozorování), které umožnilo třídění a rozdělení dat na tematické úseky a segmenty. Následně proběhla kategorizace a analýza dat, která sloužila jako podklad pro závěry z mapování tématu (Danner et al., 2018; Reichel, 2009). Jako zdroje pro analýzu dat byly také použity poznámky z pozorování (záznamový arch), poznámky pozorovatele na fokusních skupinách a údaje získané v online šetření (dotazník). Všichni respondenti (včetně pozorování) byli předem informováni o probíhajícím výzkumu a souhlasili s ním.

Hlavní zjištění

02

Vnímání občanské a politické participace

Tématu vnímání občanské a politické participace jsme se věnovali zejména během fokusních skupin, které nabízí možnost dané téma zkoumat více do hloubky. Větší část respondentů občanskou a politickou participaci spíše odlišuje. Politická participace byla často spojována s **volebním právem**, s přímou politickou účastí (např. zapojení se v politických stranách), s **kontaktováním politiků a političek** nebo také s **advokační prací**.

FS 5 "No tak politickou beru spíš jako volby a možnost ovlivnit jak se řídí tenhle stát"

FS 3 "Podle mě je občanská a politická participace jedinou cestou k budování demokracie, když je někdo, kdo bude politikům říkat, že musí jednat v souladu s lidskými právy, nebo že nesmí jít proti zájmům ochrany životního prostředí."

V rámci diskusí o politické participaci hodně rezonovalo téma **přístupu k volebnímu právu**, který většina respondentů neměla. Někteří účastníci fokusních skupin vnímají možnost volit jako podmínu pro svoji vlastní angažovanost nebo minimálně zájem o českou politickou scénu. Naprostá většina respondentů vyjádřila zájem volební právo mít. **Občanská participace** byla také někdy vnímána z důvodu nemožnosti volit a účastnit se tak na politickém dění jako **vice přístupná**.

FS 1 "Když jsem mimo EU, tak se nemůžu účastnit ani těch komunálních voleb. A možná že i proto se já osobně až tolík nezajímám o českou politiku. Jako přehled mám, ale né tolík, tím že se mě to až tolík netýká. Myslím, že jakmile bych měla tu možnost, tak bych určitě chtěla i víc vědět o volebních programech a i bych šla volit. Takže bych i sama byla víc aktivní, aktivně se zajímající člověk."

FS 4 "...participovat na politickém dění vyžaduje také určitá politická práva, která mnozí imigranti nemají. Musíme tu žít 10 let, abyhom mohli volit. Ale angažovat se občansky, to můžeme od začátku..."

Z druhé strany také zaznávaly názory, že **politika** je vlastně **všechno kolem nás**, i bez volebního práva se lze zapojit. Občanská a politická participace se pro některé respondenty hodně překrývá nebo považují politickou participaci za nadřazený pojem.

FS 4 "Myslím, že je možné se politicky zapojovat i bez volebního práva. Můžete například podepisovat petice, spolupracovat na kampaních pro znovuzvolení, podporovat některé kandidáty, atd..."

V obecné rovině některí respondenti vnímají participaci, buď občanskou nebo politickou, jako velice široké téma, které má více projevů, zároveň také je to téma **osobní**, každý jednotlivec se může rozhodnout co participace je a co není. Respondenti kladli důraz především na **různorodost** společnosti, nutnost brát v potaz názory různých lidí a skupin.

FS 2 "První co mě napadá je to, že politická nebo občanská participace znamená totik věcí pro tolík různých lidí...je to velmi individuální."

FS 4 "...občanská a politická participace pro mě znamená jistou různorodost, jelikož je množství různých názorů, různých lidí s různým původem a zázemím, atd..."

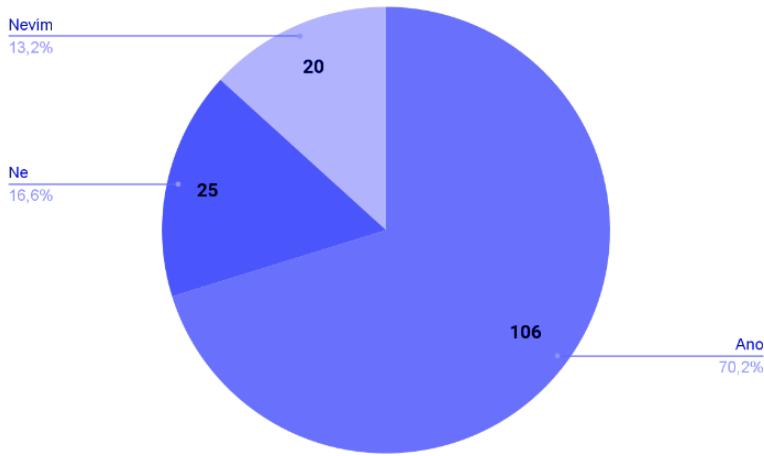
V rovině občanské participace hodně zazníval pojem **komunita**, respondenti kladli důraz na **společné aktivity** (různých lidí, skupin), které usilují o **změnu, zlepšení** nebo určitý **posun** v různých společenských tématech. Pro některé respondenty bylo velmi důležité se **cítit součástí** něčeho, **tvořit** a usilovat o změny **společně**, mít možnost vyjádřit svůj názor, nečekat, že nějaký problém se vyřeší sám, ale aktivně se na řešení podílet.

FS 4 "Být součástí nějaké komunity, to je přesně to, co znamená občanská participace, něco co vás naplňuje a díky čemu se cítíte součástí širší skupiny, kterou drží pohromadě určité sdílené hodnoty a usilují o stejně věci. Pro mě je komunitní činnost tím nejdůležitějším v rámci občanské participace."

FS 6 "...spolupodílení na tvoření něčeho, na růstu, na vzniku...jako cestu kupředu, k lepšímu... k lepšímu životu, k lepší společnosti, ke spokojenosti."

Někteří respondenti online dotazníků na začátku uvedli, že se do místní občanské společnosti nezapojují nebo **neví, zda se zapojují**. Přitom dále v dotazníku uvedli jakým způsobem se angažují, v kterých tématech jsou aktivní nebo na jaké narází bariéry.⁶ Jelikož dotazník neumožňuje hlubší zkoumání důvodů, proč respondenti na začátku odpověděli spíše záporně, je to zajímavý postřeh pro individuální vnímání občanské participace. Někteří respondenti z této skupiny uvedli, že jsou aktivní spíše v menší míře nebo ještě hledají svou cestu, jiní naopak projevili výraznou aktivitu (uvedli více způsobů zapojení). V některých případech mohla nejistota souviset s nižší mírou sounáležitosti s **místní občanskou společností** (Praha) nebo mohlo dojít k **různým interpretacím pojmu občanská společnost**. Nejvyšší počet zaporných nebo nejistých odpovědí se vyskytl v dotazníku v anglickém jazyce.

⁶ Dotazníky se zápornými odpověďmi, kde respondenti neprojevili žádnou aktivitu, nebo vyloženě uvedli, že aktivní nejsou, byly z průzkumu vyřazeny.

Respondentky z řad zaměstnankyň InBáze z.s. se v základních charakteristikách shodovaly v pojetí občanské a politické participace. Nejvíce zaznávalo, že se jedná o **aktivitu**, která je vykonávána **dobrovolně** a nad rámec čistě individuálních potřeb a cílů s ohledem na **prospěch komunitě či společnosti**, tedy přesahující jedince. Kromě dobrovolnosti je také důležité slovo aktivita. Podle respondentek je participace **opakem plynutí s proudem**, jedná se aktivní vystoupení a snahu něco **měnit či budovat**.

Motivace

Otázce motivace a důvodů proč se respondenti angažují jsme se nejvíce věnovali během fokusních skupin a společných diskuzí, částečně data také pochází z pozorování na akcích a výpovědí zaměstnankyň InBáze z.s.

Respondenti a respondentky měli přirozeně **velmi širokou škálu různých motivů**, které je k občanské nebo politické participaci vedly, ve většině případů šlo o kombinaci různých motivací. Část respondentů zdůrazňovala, že jejich chuť se angažovat je hodně propojená s vlastním životním příběhem, s **osobními zkušenostmi**. Obsah, téma a někdy i forma participace se pak odvíjí od těchto zkušeností, často spíše negativních nebo i traumatických, např. potlačování práv určité skupiny, pocit bezmoci, rasismus. Odhadláni něco **podniknout, změnit, zlepšit**, třeba i pro budoucí generace, v reakci na zažité nespravedlivé zacházení s vlastní osobou, se jeví jako hlavní hnací motor pro angažovanost našich respondentů.

FS 2 "Já pocházím z místa, které je značně xenofobní a zároveň rasistické, a to je to, co mě přivedlo tam, kde stojím nyní na nějaké angažované cestě. Začal jsem již ve svém rodném městě, kde jsem organizoval různé politické protesty, různé akce a události. Tenkrát jsem v tom neviděl moc souvislostí se svým životem. Ale migrace do zahraničí, žít jako cizinec, to je pak politika a osobní život mnohem propojenější."

Respondenti často zmiňovali osobní **zkušenost s migrací**, která je v kontextu zkoumané problematiky pro mnoho z nich poměrně zásadní. Migrace obecně je velmi složitý proces, který ovlivňuje životy jednotlivců různými způsoby. Během procesu migrace se může osoba potkat s celou řadou výzev s vlivem na jeho psychiku, identitu (jak osobní, tak sociální), pohodlí (jak psychické, tak materiální), atd. Jedná se o velkou životní změnu. Pro část respondentů byla a je zkušenost s participací, respektive možnost se občanským zapojit v nové zemi, **nástrojem integrace**, je možností předejít pocitu **osamělosti, vykořenění**, je to cesta k novým informacím, sociálním kontaktům, přátelstvím, ke **sdílení** svých zážitků a vzájemné podpoře. Zároveň může být participace nástrojem jak novou **společnost více poznat, přispět** k jejímu rozvoji, **cítit se užitečný/a a být její součástí**.

FS 1 "Necítila jsem se v třídě přijata, začala jsem se více věnovat volnočasovým aktivitám, dobrovolnictví a s časem jsem se cítila více integrovaná...nikdy jsem si nevybrala téma, které by bylo pro mě vzdálené, nejdříve integrace, protože jsem vnímala tu potřebu, že jsem se v tom chtěla sama cítit lépe, být více součástí české společnosti..."

FS 6 "... já když jsem přijela... si myslím, že jsem byla hodně aktivní, nebo že se mi chtělo něco, a já jsem se cítila velmi osamocená, jakože jazyková bariéra ... vlastně bez přátel, ... že jsem nikam nepatřila..." "... neziskovky mi pomohly kvalitně se integrovat a profesně vyrůst. A rozvíjet síť kontaktů... celý vlastně můj veřejný život se staví na této zkušenosti...."

Chuť někam **patřit**, být součástí **komunity**, nebo účastnit se pro respondenty smysluplných aktivit zaznívá jak v kontextu migrační zkušenosti, tak i v obecnější rovině. Podpora lidí, komunit, chuť **pomáhat**, nebo propojit se s dalšími jedinci, kteří mají podobné názory a zkušenosti, ve výpovědích respondentů zaznívají opakovaně.

FS 2 "...tohle všechno mě přimělo se více zapojit, doopravdy nějak pomáhat komunitě radši než jen protestovat proti různým věcem. Zkrátka více skutečně dělat, než se jen dohadovat."

FS 1 "Je to možná sobecká motivace, ale já si užívám spolupracovat s organizacemi a lidmi, a když máte společný záměr, to je dobrá akce, to je fantastické, opravdu to cítím v srdci, život je lepší, svět je lepší, když se snažíme něčeho dosáhnout..."

Velkou motivací pro část respondentů je také **dobrý pocit**, že stav věcí dokážou nějak ovlivnit, posunout, angažovanost je naplňuje, vidí v ní **smysl**.

FS 1 "mám proaktivní přístup i v jiných sférách, nechci čekat, až se něco změní za 10 let nebo se to vůbec nezmění...pak mám nějaký dobrý pocit, že pomáhám zlepšovat svět..."

FS 2 "Mám z toho dobrý pocit, je to pro mě smysluplné, když pracují s komunitou."

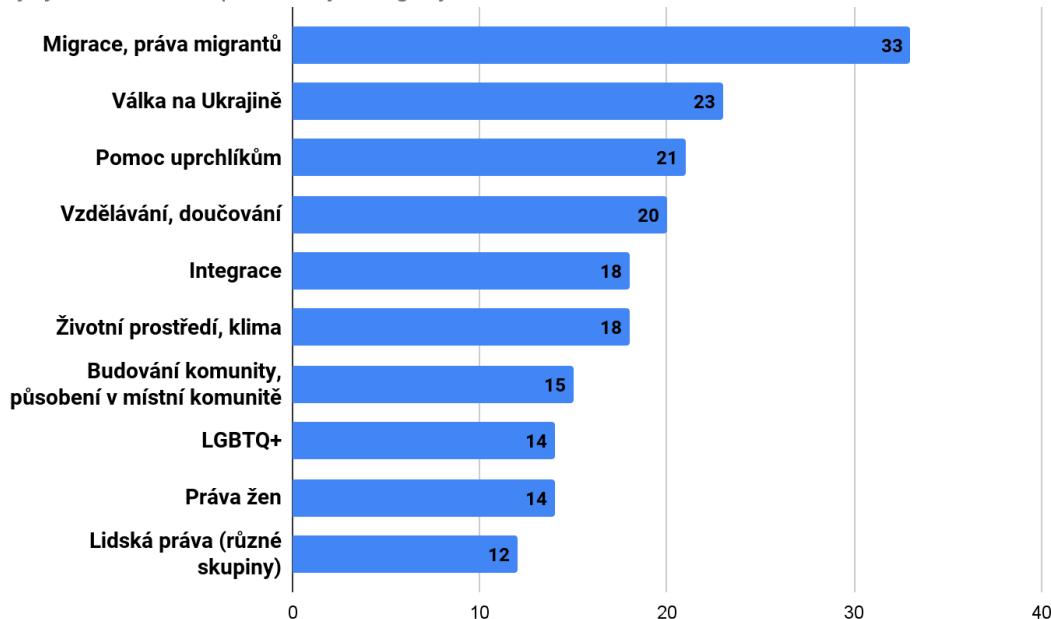
FS 3 "Všechno, co mě napadá, jsou spíše osobní důvody. Je to zřejmě hlavně o pocitu viny, nebo potřeby udělat něco smysluplného během své existence. Pro mě je ta motivace nejvíce asi v tom, jak se cítím, a že se pak cítím líp."

Z výpovědí zaměstnankyň InBáze z.s. lze říct, že motivace k participaci se u cílové skupiny liší, ale nejčastěji se jedná o přirozenou tendenci **pomáhat druhým**, rezonanci s obtížnou situací těch, kterým se pomáhá s jejich vlastní zkušeností, **uplatnění svého know-how** ku prospěchu ostatních, nebo o snahu **být součástí** nějakého projektu a zapojení se do nové společnosti.

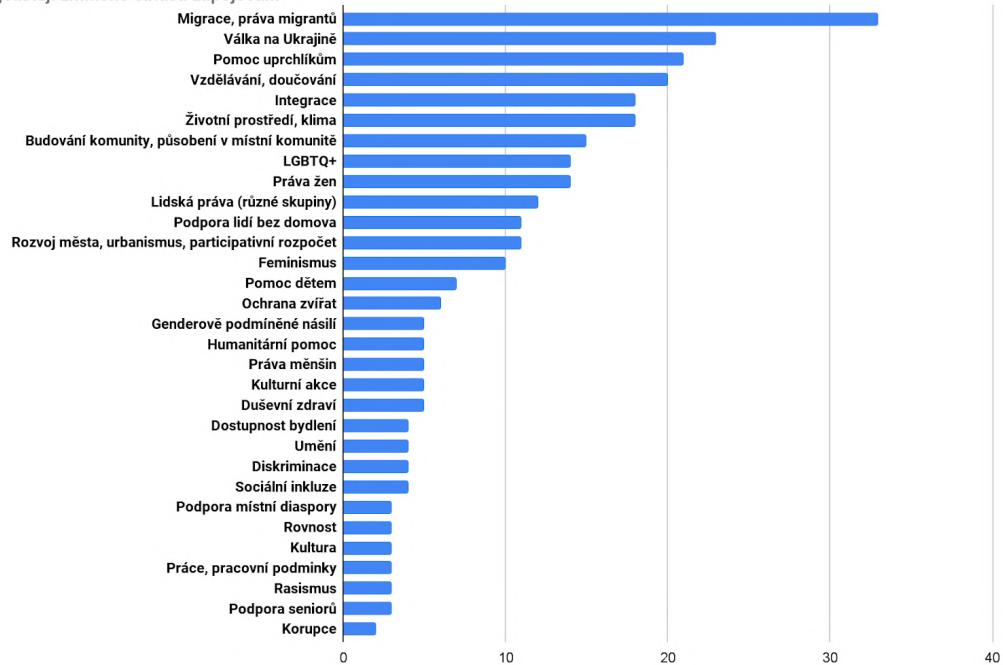
Témata

Respondenti se ve své angažovanosti zaměřují na **velmi širokou škálu témat**. Většinou se aktivně zapojují do více tematických oblastí. Níže uvádíme seznam témat, která respondenti nejčastěji zmiňovali, a to jak během fokusních skupin a pozorování, tak i v rámci online dotazníků. Tato data jsou **kumulativního** charakteru, jsou vytvářena za pomoci kódování a kategorizace dat z fokusních skupin a dotazníků.

V jakých tématech se respondenti nejvíce angažují

Nejčastěji zmiňované oblasti zapojování

Okrayově nebo
ojediněle respondenti
zmínili také následující
téma:

V **online dotaznících** se také mnohem častěji objevují téma, která jsou více spojená s **politickým děním**, někdy respondenti přímo uvedli, že se angažují v politice nebo politické dění aktivně sledují.

Využívání různých možností participace

Otázce využití různých forem občanské a politické participace jsme se věnovali jak během fokusních skupin, tak během online šetření a pozorování na akcích.

U respondentů, kteří se zúčastnili fokusních skupin, převládá jako hlavní forma participace **dobrovolnictví a spolupráce s neziskovými organizacemi**. Dobrovolnictví se respondenti věnují jak ve více organizované podobě (spolupráce s NNO), tak i neformálně, například v občanských iniciativách.

Níže uvádíme příklady nejčastěji zmiňovaných činností:

- působení v komunitní zahradě
- působení ve spolku rodičů v MŠ/ZŠ a další.

Část respondentů také uvedla, že se věnuje **aktivismu a advokační práci**, zejména v oblasti ekologie, lidských práv (práva žen, LGBTQ+), nebo v rámci protiválečných hnutí, a to například skrze **šíření osvěty**, účast v/organizaci protestů a demonstrací nebo usiluje o zlepšení postavení znevýhodněných skupin jinými způsoby. Část respondentů uvádí, že pravidelně **podepisuje petice** nebo podporuje politické strany a hnutí. Jen několik respondentů uvedlo, že se účastní voleb (většina respondentů v době konání fokusních skupin volební právo v ČR neměla).

- pomoc lidem v nouzi (včetně uprchlíků)
- překlady, jazykové korektury
- expertní dobrovolnictví
- vzdělávací aktivity, doučování, osvětové aktivity na různá téma (migrace, uprchlictví, postavení různých marginalizovaných skupin, ekologie, práva žen)
- organizace akcí a volnočasových aktivit
- manuální práce
- podpis peticí, účast v/pořádání protestů
- humanitární pomoc

FS 4 *"Jako součást mého působení v D. také prezentuji, šířím povědomí a snažím se vystupovat v zájmu různých skupin v rámci české společnosti, snažím se poukázat na to, jaké jsou skutečné problémy, kterým migranti čelí, snažím se toto vysvětlovat a předávat."*

FS 3 *"Snažíme se pomoci lidem z A. a z B., prosadit změnu určitých zákonů, které diskriminují některé lidi..." "Snažíme se kontaktovat, hlavně emailem, různé nevládní organizace, ale i poslance a ministry české vlády..."*

Ojediněle nebo v menší míře se respondenti zapojují i do následujících činností:

- budování komunity, komunitní a sousedské akce
- pořádání nebo účast v politických diskuzích
- posílají dary a příspěvky NNO nebo politickým hnutím
- online aktivismus, podcast
- benefiční akce, fundraising
- pořádání výstav, filmových projekcí

- divadlo utlačovaných, sociální divadlo
- open-mic, stand up akce
- podílení se na činnosti odborové organizace
- založení spolku, působení ve výboru spolku.

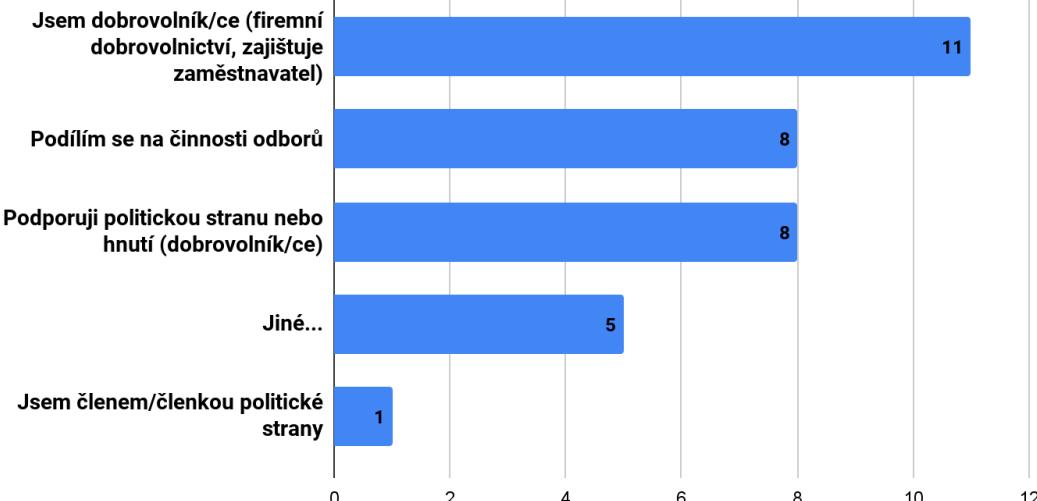
Na základě vyhodnocení odpovědí z **online dotazníku** u respondentů vede **účast na demonstracích a protestech** a podepisování peticí. Následuje **zapojení do činnosti neziskových organizací**.

Jakým způsobem se do místní občanské společnosti zapojujete? (online dotazník)

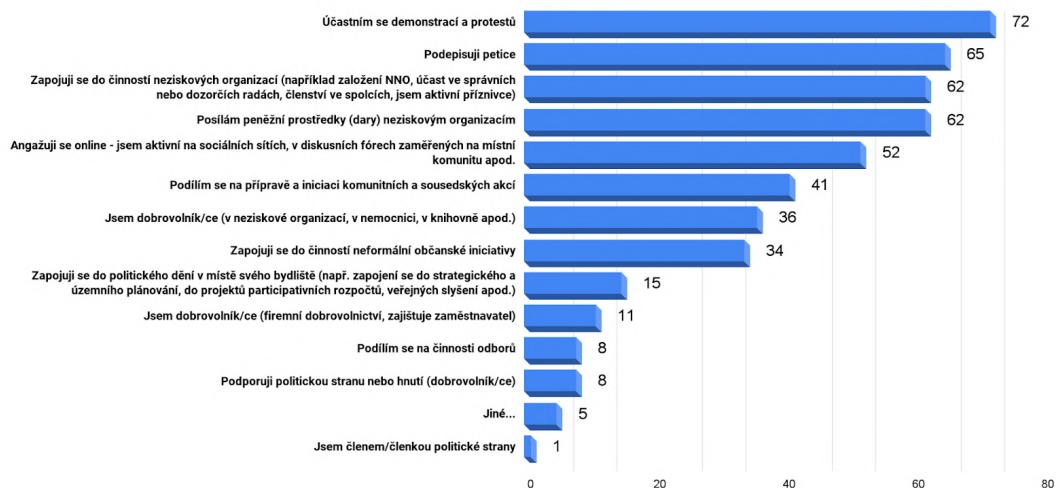
Nejméně respondentů se zapojuje do **politických stran** nebo je nějakým způsobem dobrovolně podporuje. Respondenti se také **výjimečně** podílí na činnosti **odborů** nebo se účastní **dobrovolnických programů organizovaných zaměstnavatelem**.

Jakým způsobem se do místní občanské společnosti zapojujete? (online dotazník)

Souhrnné údaje jsou k dispozici zde:

Jakým způsobem se do místní občanské společnosti zapojujete?

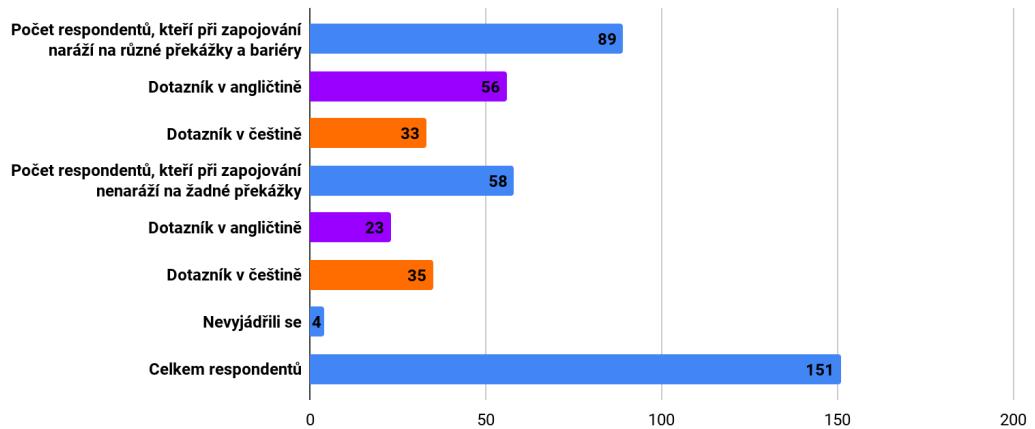

Bariéry a překážky

Jedním z **ústředních cílů** tohoto úvodního šetření bylo zjistit, co respondentům v participaci brání, zda narází na nějaké potíže. Těmto tématům jsme se věnovali na všech úrovních vytváření dat.

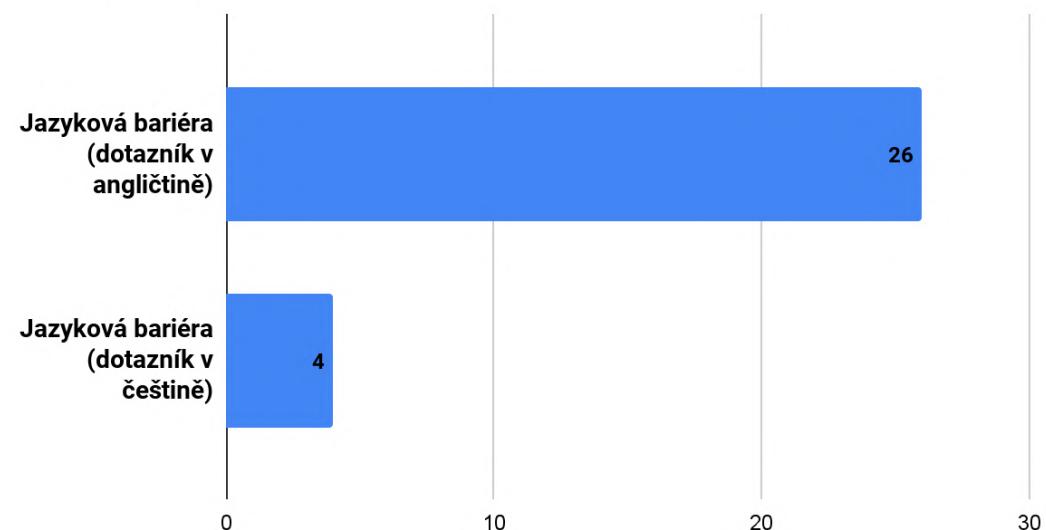
Pokud se podíváme na záznamy diskusí během **fokusních skupin**, tak naprostá většina respondentů uvedla, že na své cestě k aktivní účasti v občanské společnosti narazila na určité **bariéry**. U dotazníků pak je situace jiná, **část** respondentů žádné potíže neuvedla (viz tabulka níže).

Online dotazník

Jazyková bariéra (nízká znalost češtiny, přízvuk a nemožnost se domluvit např. v angličtině) rezonovala u respondentů napříč všemi technikami vytváření dat. Je to překážka, která byla zmínována ze všech **nejvíce**. V dotaznících, které respondenti vyplňovali v angličtině, jazyková bariéra zazněla celkem 26 krát, což odpovídá zhruba polovině všech respondentů, kteří uvedli, že nějaké potíže mají. Respondenti v českém dotazníku jazykovou bariéru zmínili pouze 4 krát.

Narázíte během Vašeho působení v místní občanské společnosti na nějaké překážky?
Pokud ano, na jaké?

Podle výpovědí zaměstnankyň InBáze, jazyková bariéra také **brání potenciální spolupráci** s jinými organizacemi nebo iniciativami. Dobrovolníci z řad migrantů jsou často odmítáni v neziskových organizacích kvůli údajné obtížnosti zaučení a využití pracovní síly bez znalosti češtiny. Kvůli jazyku jsou také víceméně vyloučeni z účasti na různých konferencích a akcích zaměřených na téma, která je zajímají, pokud se konají pouze v češtině.

Po jazykové bariéře byl druhým nejvíce diskutovaným tématem **nedostatek informací a neznalost kontextu včetně nízkého povědomí o svých právech**, nebo o možnostech zapojení, také **nedostatek vzdělání, dovedností a znalostí**. Respondenti z fokusních skupin i z online dotazníků ne vždy věděli, kde informace hledat a co vlastně smí a nesmí v ČR dělat. Měli pocit, že tyto informace pro ně nejsou přístupné nebo že jim chybí základní znalosti.

FS 4 "Přístupnost informací o svých právech,"...Žiju tady 6 let a teprve vloni, ale technicky až sedmý rok, jsem se dozvěděl, že s trvalým povolením k pobytu mohu podepisovat petice pro různé kandidáty, aby byli zvoleni. Jak bych to vlastně mohl vědět, nemám žádný zdroj takových informací."

Hodně zaznívalo téma **odmítnutí**, pocit, že **tato společnost respondenty nepřijímá, že sem nepatří**, a tím pádem se ani nemohou plnohodnotně zapojovat. Zároveň se řada respondentů na své cestě potkala s **předsudky**, projevy **xenofobie** nebo rasismu, což může být velice odrazující.

FS 2 "Ted', když už se dorozumím v běžné základní komunikaci, zároveň více rozumím, když lidé říkají ty hanlivé věci, to je hodně demotivující..."

FS 5 "A co se týče politické participace, já bych potřebovala mapu jednání se státním aparátem a samosprávou atd. Když chceme někde něco prosadit na lokální nebo státní úrovni, to znamená vědět co můžeme dělat a na koho se obrátit, co můžeme dělat s různými typy pobytů."

FS 4 "Mám pocit, že v ČR sice můžete získat pas i různá práva, ale ne vždy získáte uznání a pořád budete poslouchat různé komentáře typu "oh, ty vypadáš nějak zvláštně, tak jako jinak.." nebo "ty vypadáš tak jako (určitá národnost)..." Zkrátka se nebudecítit 100% součástí společnosti"

Poměrně často tato téma zaznávala i v odpovědích z dotazníkového šetření:

**Narážíte během Vašeho působení v místní občanské společnosti na nějaké překážky?
Pokud ano, na jaké?**

Často slýchám "běž domu"

diskriminační otázka: "odkud jste? máte přízvuk", navrhoji začít desakralizovat češtinu, aby přestalo vznikat rozlišení pouze na základě perfektní české výslovnosti, v prostředí dnešní Prahy nedává to smysl a podporuje nacionalismus z 19. století (vymezení na základě jazyka)

Na svůj původ

Ne praktické překážky, spíš obecné vnímání migrantů jako "klientů", případně stereotypizace a dělení na "my a oni" i v rámci migračních neziskovek.

nepřijetí, stereotypy, uzavřenost

Nízká znalost existence takových společností, obava, že tam nepatřím

Občas lidé nemají rádi že jsem cizinka

Občas vidím, že lidé věří stereotypům o Ukrajincích

Předsudky majoritní společnosti, mezery v zákonech nebo státních orgánech a jejich odpovědnosti.

Diskriminace na základě toho, jaký máte pas

Pocit sounáležitosti - kdykoliv jste někde, kde jsou dva místní, baví se pouze spolu česky a ignorují přítomné cizince

Preferuji se setkávat s dalšími cizinci, kteří mě nesoudí

předsudky Čechů ohledně mé národnosti

Občas mě lidé soudí kvůli mému východnímu přízvuku

Stereotypy, nedorozumění, diskriminace, xenofobie

Veřejný discours o migrantech, předsudky z různých stran, uzavřenost lidí k diskuzi

Dalším tématem, které respondenti zmiňovali jako překážku, zejména v jejich politické participaci, je **absence volebního práva** a dalších politických práv. Někteří respondenti zdůrazňovali **ztížený přístup k občanství** (dlouhé čekací lhůty, nejistota, nutnost žít v ČR minimálně 10 let). Jelikož nabytí občanství je momentálně jediná cesta, jak některá politická práva získat, je to téma, které u části respondentů velmi rezonuje a vede k pocitu frustrace a bezmoci.

FS 4 "...Abychom mohli volit, potřebujeme určitá práva, která ale nemáme. Nepřijde mi to fér, jelikož pokud tu žiju 5 let, myslím, že bych měla mít přinejmenším právo ovlivnit to, kdo je ve vedení mé městské části. Protože tam přece žiju..."

Dotazník (cz) "Nemožnost stát se členem politické strany a přímo se zapojit do politiky, špatně nastavená legislativa v oblasti komunální politiky"

Nejčastěji zmiňované bariéry a překážky (tematické okruhy)

Kromě výše zmíněných témat, která jsou z velké části spojena se strukturou příležitostí v této společnosti, vnímáním lidí s migračním původem nebo omezením z pohledu zákona (volební právo), respondenti uváděli i překážky, které jsou více **osobního rázu**, například **nedostatek času a energie**, vyhoření, vnitřní pochybnosti nebo **nízká sebedůvěra, strach**, že angažovanost pro ně může být **nebezpečná**.

FS 2 "...Na začátku to chce určitou motivaci, a když pak narážíte na překážky, musíte být bud' velmi odhodlaný a říct si "ok, když to nejde tak, možná to půjde jinak", a nebo to prostě vzdáte..."

FS 3 "...V zemi, ze které já pocházím, není moc podporováno být politicky aktivní, nebo se moc vyjadřovat. A, jak už bylo řečeno, pak přijdeme sem a teprve se učíme, jak funguje demokracie, a to je překážka, že nevím jak co funguje, neznám svou roli. Nevím co mohu a nemohu dělat. Přišla jsem sem s pocitem, že pro mě není bezpečné být aktivní v těchto oblastech..."

Mezi respondenty se také často objevuje téma omezené společenské interakce a **uzavřenosti české společnosti**. Mnozí z nich vyjadřují touhu navázat větší spojení s ostatními lidmi, zejména s těmi českého původu. V kontextu **omezených kontaktů** a nízkého sociálního kapitálu vzniká v respondентаch také pocit, že si musí **zasloužit důvěru**, často se potkávají s podezíravostí a nedůvěrou.

FS 2 "Jak jsem říkal, je to náročné, protože ať se snažíte sebevíc, setkáváte se s rezervovaným přijetím, musíte dokázat, za co stojíte a o co vám jde. A také se cítím špatně, když řeknu, že jsem tu už nějakou dobu a nemluvím česky..."

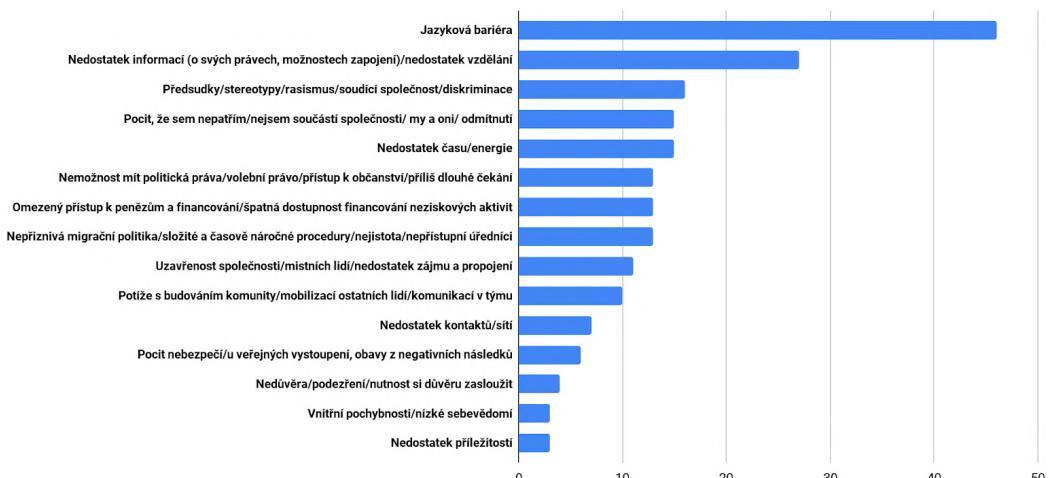
FS 5 "Já jsem se střetávala s tím, že se mi hůře dostávalo do iniciativ, které se zabývaly něčím, co mě zajímalo. Zdály se mi takové uzavřené, nevěděla jsem třeba jak je kontaktovat. Zdálo se to takové uzavřené, nebo ne explicitně otevřené, že by vyzývali lidi k zapojení se a byly transparentní, že kolikrát to bylo i více přes známosti a tak. Tak mohlo být těžší se zapojit, když člověk neměl síť těch známostí..."

Řada respondentů, kteří působí nebo spolupracují s **neziskovými organizacemi**, vyzdvihovala výzvy spojené s **financováním** těchto aktivit, čas od času i nedostatečnou transparentnost a **odtažitost neziskových organizací** od potenciálních podporovatelů a dobrovolníků. Taktéž poukazují na obecně nízké oceňování neziskového sektoru, nezájem veřejnosti a vlády o jeho potřeby a **chybějící partnerský přístup** k těmto organizacím.

FS 4 "...Postoj k neziskovkám v ČR, a to nejen k těm, co pracují přímo s migranty, je opravdu hrozný. Ani nemluvím o platech, to je další věc, ale hlavně o tom, že nejste vůbec bráni vážně. Protože mnoho neziskovek, nehledě na jejich zaměření, musí bojovat se sociálními problémy, které vláda není schopna řešit, ale přesto nejsou bráni vážně, nejsou respektováni. A to mě osobně hodně štve."

Souhrnný přehled nejvíce zmiňovaných překážek uvádíme níže (fokusní skupiny, online dotazník a pozorování):

Nejčastěji zmiňné bariéry a překážky (tematické okruhy)

Zdroje informací a podpory

V rámci šetření jsme se také zaměřili na to, kde respondenti hledají informace a podporu, co přesně vyhledávají nebo jak se o aktivitách v rámci občanské společnosti dozvídají. Komunikace a zdroje informací byly důležitým bodem jak během fokusních skupin, tak v rámci analýzy zkušeností InBáze nebo dotazníkového šetření.

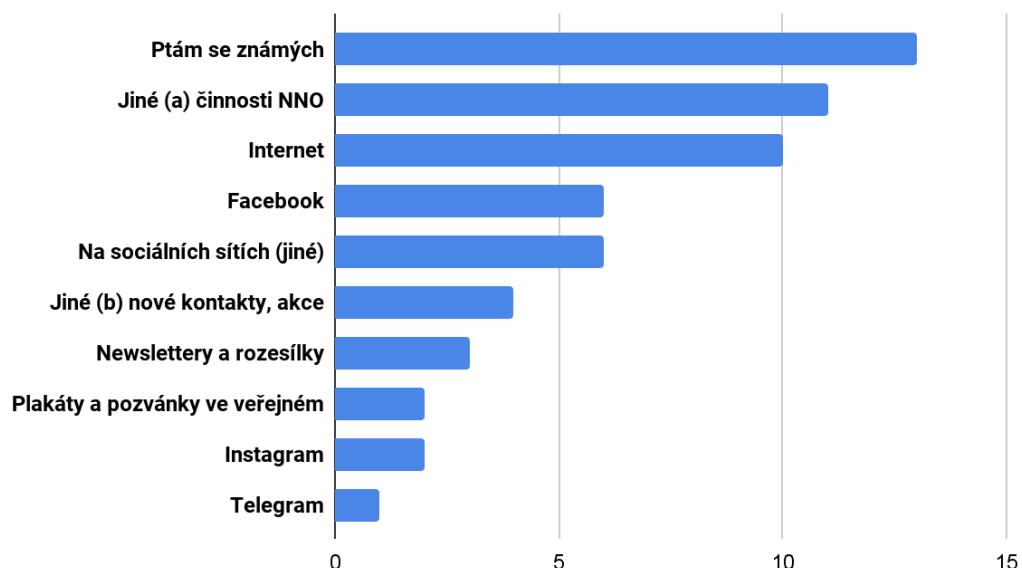
Respondentky z řad zaměstnankyň InBáze uvedly, že od účastníků akcí doposud nezjišťovaly odkud získali informaci o konání akce nebo existenci projektů, a to zejména kvůli omezeným kapacitám. Všechny ale uznaly, že by se taková informace dala využít k optimalizaci komunikačních strategií, kdyby vědely, jaké platformy mají největší dosah. Zástupci cílové skupiny uváděli, že se o činnostech InBáze dozvěděli od **známých nebo skrze webové** vyhledávání v souvislosti s problémem, který sami řešili nebo o který se zajímali. Respondentky z InBáze také uvedly, že **v reakci na nedostatečnou informovanost o existenci a činnostech různých organizací**, se právě v iniciativě **MigAct** snaží o vytvoření sítě známostí lidí a propojení aktivních jednotlivců, organizací a jiných aktérů občanské společnosti mezi sebou, aby usnadnily potenciálním zájemcům o participaci na různých akcích a projektech detektivní práci při vzájemném hledání. Vytvořením sítě se také snaží překonat časové ohrazení existence různých dílčích projektů, jelikož síť kontaktů by se měla ideálně sama reprodukovat skrze různé nově příchozí iniciativy a spolupráce.

O možnosti vytvoření platformy jako řešení nedostatků informací hovořili i účastníci fokusních skupin:

FS 5 "...Mně by přišla ještě užitečná společná platforma pro různě aktivní lidí v různých oblastech, taková databáze, kde by se lidé mohli dozvědět co se kde děje, aby se někdo mohl připojit nebo spojit se a dělat něco nového společně. Nebo naopak dělat něco proti, atd..."

Respondenti fokusních skupin při hledání informací nejvíce ze všeho spoléhají **na svou síť kontaktů**.
Přehled nejvíce zmíňovaných zdrojů informací, které zazněly během fokusních skupin uvádíme níže:

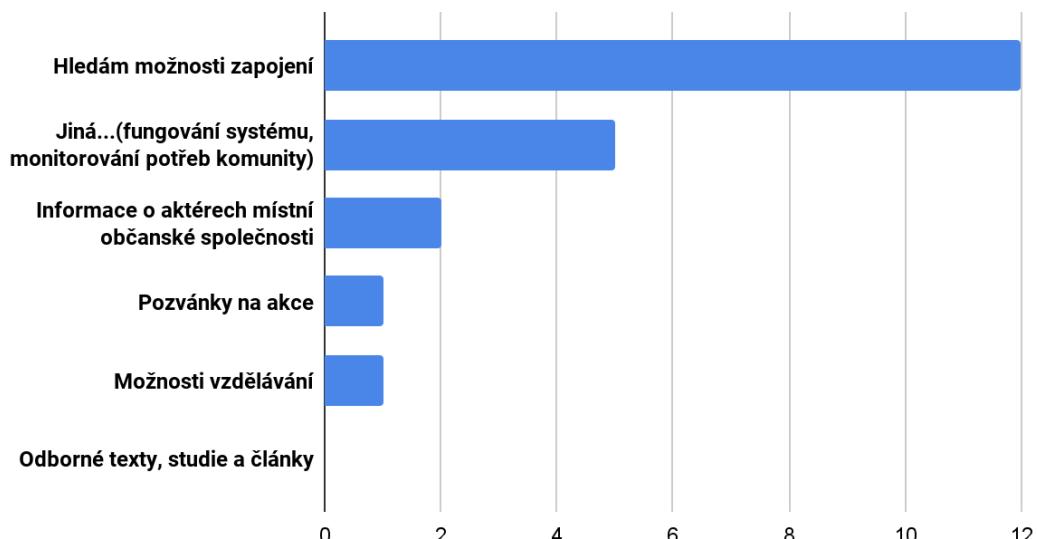
Zdroje informací o témaitech, která respondenty zajímají

Z kategorie „jiné“ zazněvala jakožto zdroj informací **účast na různých akcích pořádaných neziskovými organizacemi, vzdělávací a seznamovací kurzy** a další zapojení do činností NNO zabývajících se tématy, která respondenti zajímají, nebo i nezáčastně sledování takových aktivit.

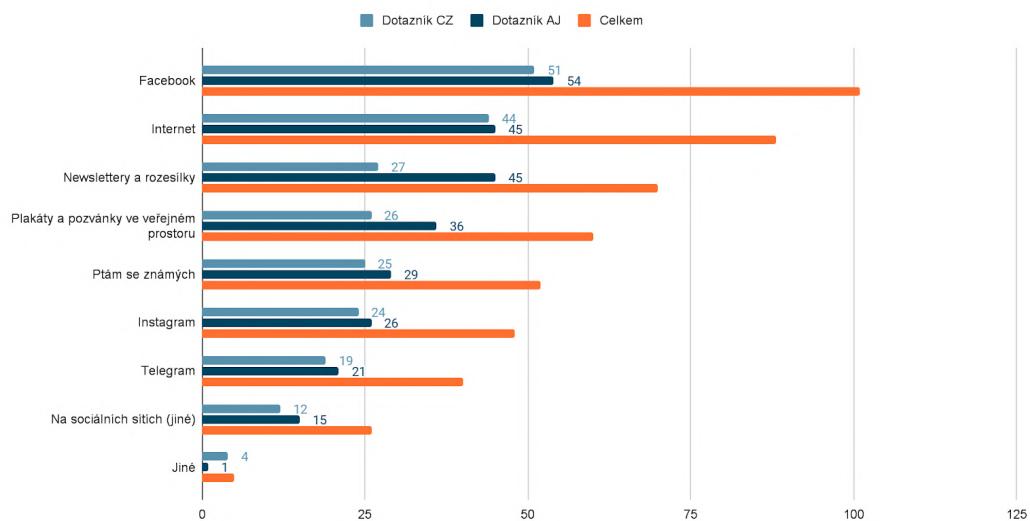
Nejvíce ze všeho se respondenti fokusních skupin zajímají o **různé možnosti zapojení** nebo vyhledávají **specifické informace spojené s určitým tématem** nebo komunitou.

Jaké informace, spojené s tématem občanské a politické participace, vyhledáváte nejčastěji?

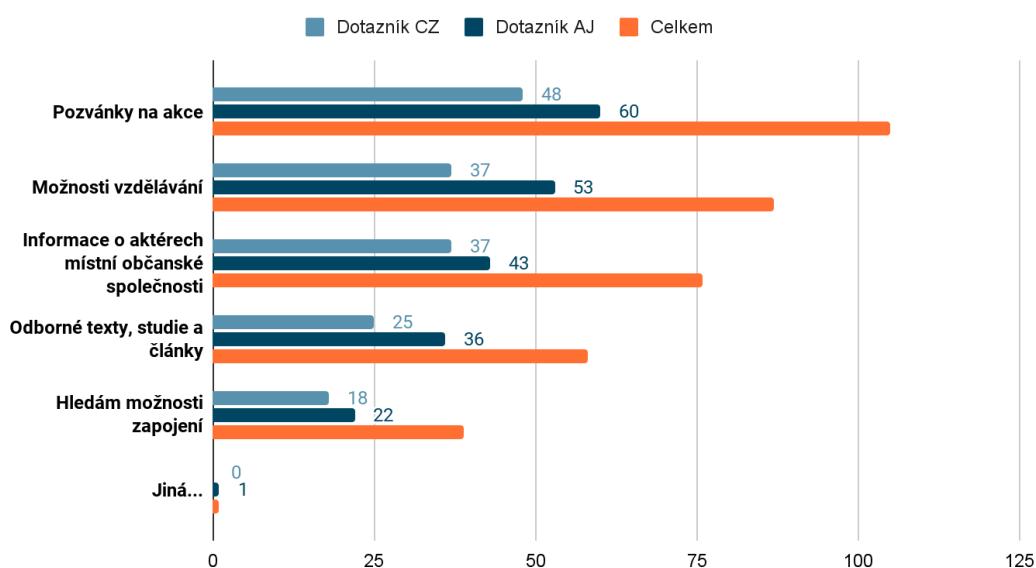
V online dotaznících respondenti nejčastěji zmiňovali jako zdroj informací **Facebook a internet obecně**, nebo také **newslettery a e-mailové rozesílky**, které byly uváděny hlavně v anglické verzi dotazníku.

Kde hledáte informace spojené s tématem občanské a politické participace v Praze?

Co se týče druhu vyhledávaných informací, tak nejvíce respondenty zajímají **povzánky na akce a možnosti vzdělávání**. Větší množství respondentů také hledá **informace o různých aktérech občanské společnosti**.

Jaké informace, spojené s tématem občanské a politické participace, vyhledáváte nejčastěji?

Závěry a doporučení

03

Cílem tohoto úvodního výzkumu bylo zjistit
základní zkušenosti a potřeby obyvatel hl. města Prahy v oblasti občanské a politické participace.

Jde o menší sondu do tohoto tématu, na kterou je stále potřeba navázat dalšími dílčími výzkumy.

Hlavní zjištění lze shrnout do několika klíčových bodů:

Rozmanitost vnímání participace: Respondenti často rozlišují mezi občanskou a politickou participací, přičemž politickou participaci spíše spojují s volebním právem, přímou politickou účastí a kontaktováním politiků. Vnímají ji také v návaznosti na občanskou participaci, kterou praktikují častěji, jelikož je pro ně více přístupná. Občanskou participaci chápou jako společné aktivity, kterými se usiluje o změny a zlepšení ve společnosti. Vnímání tohoto tématu je velice individuální a rozmanité stejně jako samotná cílová skupina.

Motivace k účasti: Respondenti uvádějí širokou škálu motivů pro svou angažovanost, včetně osobních zkušeností, zážitků spojených s migrací, snahy o integraci, touhy být součástí komunity nebo chuť pomáhat druhým. Cítí, že participace jim umožňuje ovlivňovat své okolí a vidí v ní smysl.

Témata: Respondenti se angažují v různých tématech, jako jsou migrace, lidská práva, ekologie, práva žen, a mnoho dalších. Většina z nich se neomezuje pouze na jedno téma, ale aktivně se zapojuje v několika různých oblastech.

Různé formy participace: Respondenti využívají formy participace podle svých zájmů a možností. Mnozí se angažují prostřednictvím dobrovolnictví a spolupráce s neziskovými organizacemi, kde mohou přímo pomáhat lidem v nouzi, pořádat

akce nebo se podílet na osvětových aktivitách. Někteří se věnují aktivismu, účastní se demonstrací, podepisují petice a nabízí podporu politickým stranám nebo hnutím.

Překážky a příležitosti: Mezi hlavní překážky participace respondentů patří jazyková bariéra, nedostatek informací, odmítnutí a pocit nepřijetí, nedostatek politických práv (zejména volebního práva) a osobní bariéry.

Zdroje informací: Mezi hlavní zdroje informací pro respondenty patří účast na akcích, použití sítě kontaktů, absolvování vzdělávacích kurzů nebo využívání online médií, jako je Facebook a internet. Primárně respondenti vyhledávají pozvánky na události, nabídky vzdělávání a informace týkající se různých aktérů v oblasti občanské společnosti.

Celkově lze říci, že lidé s migračními zkušenostmi vnímají občanskou a politickou participaci jako důležitý způsob, jak ovlivňovat společnost a přispívat k pozitivním změnám. Je však důležité pojmenovat překážky, které brání jejich plné účasti a vytvořit podmínky pro **inkluzivní a rozmanitou občanskou společnost**.

Je také důležité mít na paměti, že respondenti výzkumu reflektovali **primárně svou zkušenosť s participací v hl. městě Praze** a jde o výpovědi spojené s **určitým kontextem a životní etapou**. Jak vnímání participace, tak i způsoby nebo tematické oblasti, ve kterých se respondenti angažují, můžou být tímto kontextem značně ovlivněny (například zájem o téma migrace a integrace před a po vlastní migrační zkušenosti).

Doporučení pro rozvoj systematické podpory občanské a politické participace obyvatel hl. města Prahy s migračním původem (pro organizace občanské společnosti, orgány státní správy a širokou veřejnost):

Jazyková bariéra představuje klíčové téma a to i v rámci procesu integrace obecně. Existují různé nástroje a metody, jak podpořit vzdělání a zvýšit dostupnost **kurzů češtiny** pro ty, kteří to potřebují (například nabídka neziskových organizací, jazykových škol a komerčních subjektů, podpora výuky češtiny v pracovním prostředí a další).

Kromě vzdělání je ale také důležité vytvářet různé **příležitosti pro setkávání lidí**, kde se lze učit jazyk i **přirozenou cestou** (včetně akcí a setkání v kontextu občanské společnosti).

Pro mnoho lidí s jiným mateřským jazykem/jazyky může být cesta k pokročilé češtině z různých důvodů dlouhá, nebo dokonce nedosažitelná. V kontextu občanské společnosti zejména v hl. městě Praha je tak žádoucí reflektovat **různorodost a mnohojazyčnost jejího obyvatelstva**. V praxi se ukázalo, že použití angličtiny společně s čeština (například v rámci iniciativy MigAct) může částečně usnadnit přístup k různým aktivitám, akcím a informacím pro lidi s migračním původem, a to bez ohledu na jejich mateřský jazyk. Jazyková bariéra také těsně souvisí s **nedostatkem informací nebo nemožností je dohledat**, což pocítuje mnoho respondentů. Vytváření materiálů a informací v **bilingvních a vícejazyčných formátech** by mohlo tuto situaci výrazně zlepšit.

Nedostatečnou znalost kontextu nebo poptávku po dalším **vzdělávání** lze ošetřit nabídkou workshopů, seminářů a informačních setkání na různá téma, která jsou v kontextu občanské a politické participace relevantní (například zaměřené na fungování politického systému a možnosti zapojení v České republice, fungování NNO nebo posílení občanských kompetencí). V praxi se osvědčují i různé podpůrné programy pro začínající neziskové organizace a občanské iniciativy (akcelerační programy). Vhodným nástrojem podpory participace se také ukazuje zapojení **interkulturních pracovníků** a rozvoj tzv. participační interkulturní práce. Tito pracovníci mohou plnit klíčovou roli jako **průvodci občanskou společností**, poskytovat informace a podporu v procesu síťování.

Preventivní opatření proti **xenofobii, rasismu a diskriminaci** na základě etnicity nebo národnosti jsou důležitým tématem pro celou společnost a vyžadují komplexní přístup. Občanská společnost v této oblasti uskutečňuje různé projekty a aktivity, které je třeba podporovat a rozvíjet. Kromě široce zaměřených kampaní a osvětových aktivit na prevenci xenofobie je klíčové vytvářet příležitosti pro propojení a **osobní setkávání lidí**, pěstovat **partnerství a spolupráci** mezi různými aktéry občanské společnosti. Je také důležité poskytovat **přímou podporu** těm, kdo se potkávají s projevy rasismu nebo xenofobie, včetně psychologické pomoci a mentorství.

Zvýšená **poptávka po politických právech** v hlavním městě Praha nabývá stále více na důležitosti. Situace, kdy přibližně třetina obyvatel nemá možnost politického zastoupení, je neudržitelná a zcela diskriminační. Je nezbytné **obnovit diskusi o politických právech migrantů** a naléhat na změny v příslušných zákonech. Je zároveň žádoucí šířit informace a osvětu o tom, jaké možnosti politické participace lidí s migračním původem mají, přestože nejsou občané ČR.

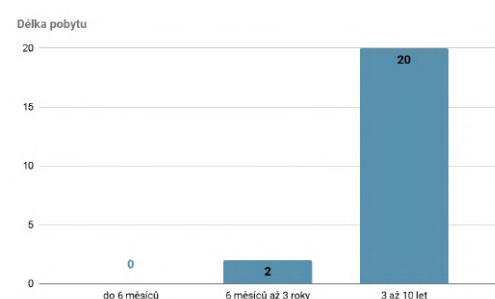
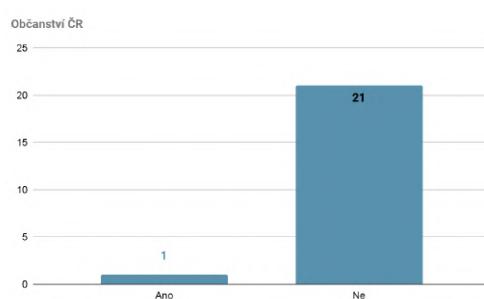
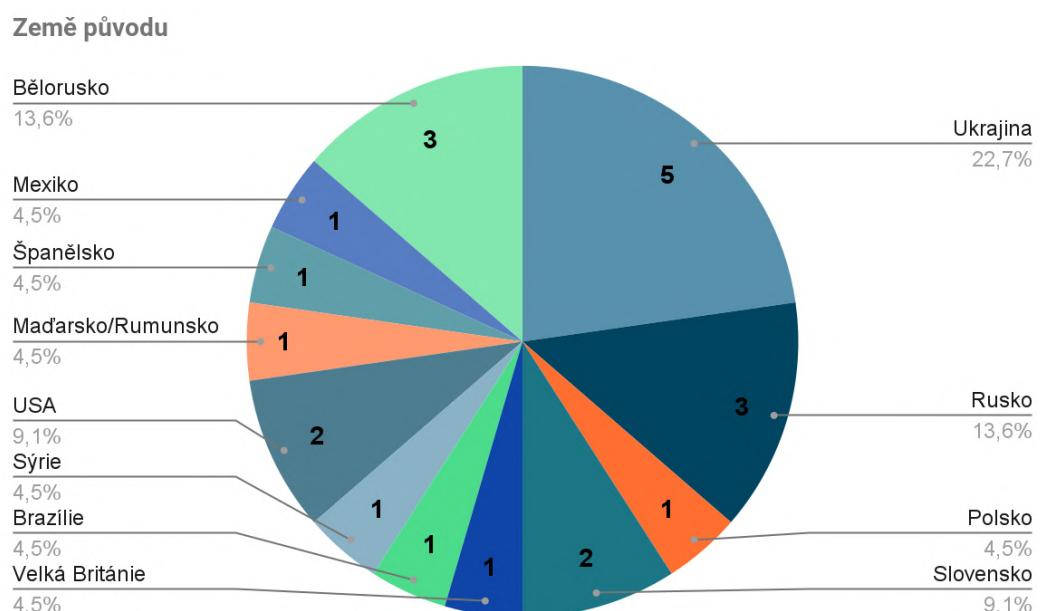
Je také především důležité zapojit osoby s migračním původem do tvorby a implementace těchto doporučení, aby byly co nejfektivnější a vycházely z jejich potřeb a zkušeností.

Přílohy

Příloha 1. Základní údaje o respondentech

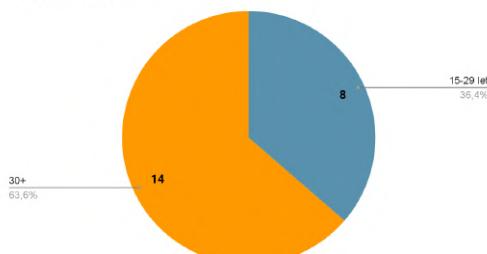
a. fokusní skupiny

6 fokusních skupin (3 v angličtině, 3 v češtině), 22⁷ respondentů

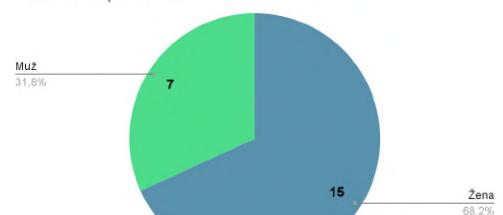

⁷ Odpovědi 2 dalších respondentů nebyly v analýze použity kvůli nesplnění jednoho z kritérií pro výběr vzorku.

Věk respondentů

Pohlaví respondentů

b. online dotazník

Počet respondentů (CZ)

70

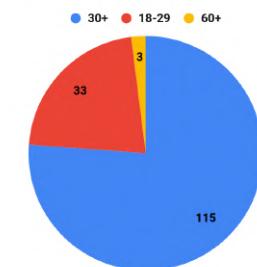
Počet respondentů (EN)

81

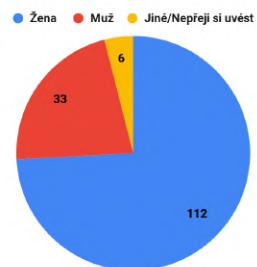
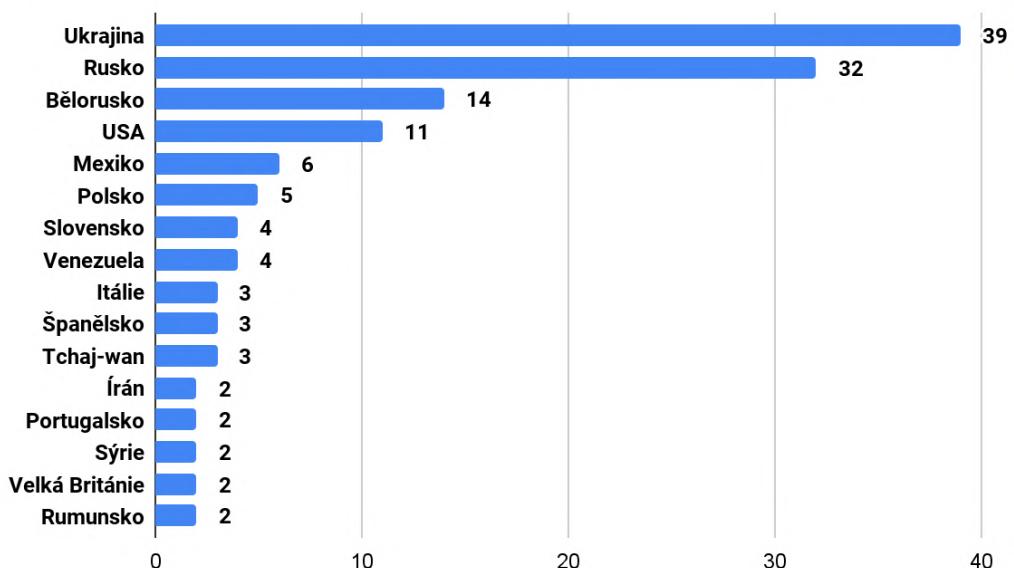
Celkem

151

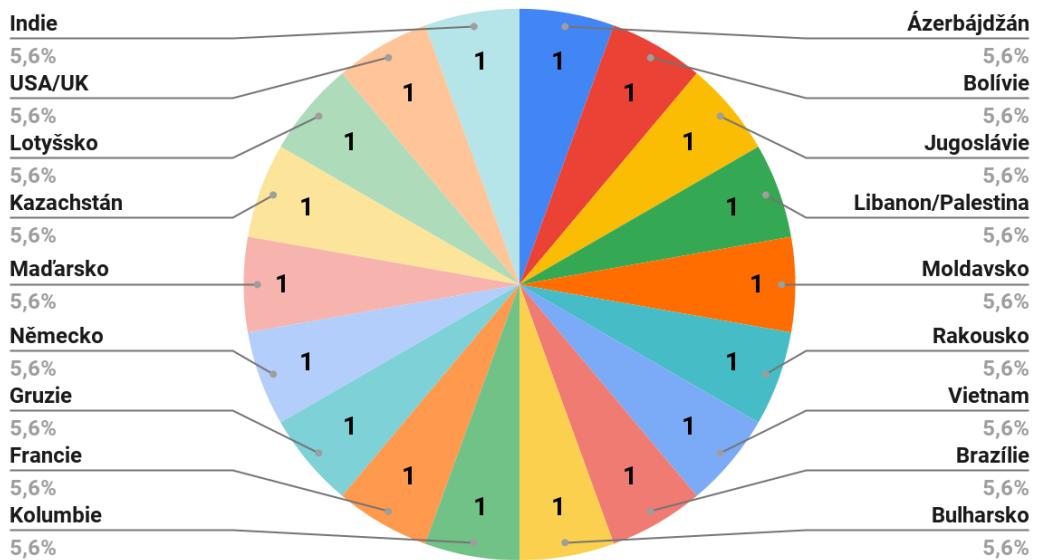
Věk respondentů

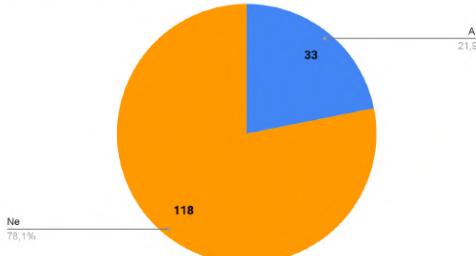
Pohlaví

Země původu <1

Země původu - 1

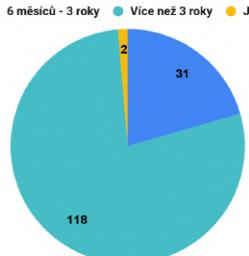

Občanství České republiky

Jak dlouho bydlíte v ČR?

● 6 měsíců - 3 roky ● Vice než 3 roky ● Jiné

Příloha 2. Scénář fokusní skupiny

Průvodce fokusní skupinou (moderator's guide)

Výzkumné otázky:

1. Co respondenti považují za občanskou participaci? Jak se občanská participace projevuje? Proč je pro respondenty důležitá?
2. V jakých tématech se respondenti angažují? Jakým způsobem?
3. Co respondentům brání občansky se angažovat v ČR?
4. Kde respondenti hledají informace a podporu? Jaké druhy informací je zajímají?

Průběh fokusní skupiny. Úvod - 15 min

Uvítání a poděkování účastníkům za jejich čas. Představení moderátora a pozorovatele, krátký úvod o projektu a cílech výzkumu.

Fokusní skupina se nahrává za účelem následné analýzy dat. Nahrávka nebude zveřejněna nebo distribuována, bude k dispozici jen výzkumnému týmu. Ve výsledcích výzkumu nebudou použité osobní údaje, výsledky jsou zobecněny. Budou se však vyskytovat osobní citáty (anonymní).

Souhlasíte s nahráváním?

Pravidla fokusní skupiny:

1. Jeden moderátor klade otázky, druhý pozoruje a dělá poznámky. Výzkum je anonymní, pozorovatel nezapisuje jména a osobní údaje.
2. Každý respondent by se měl vyjádřit, respektujeme názory ostatních, nesoudíme.
3. Diskuze a názory všech jsou vítané, není potřeba dosáhnout shody, není špatná a správná odpověď. Během setkání skupina může diskutovat, nejen odpovidat na dotazy.
4. Vždy mluví jen jeden člověk.
5. Všechny informace, které zazní v diskuzi jsou chráněné zásadou mlčenlivosti. Prosím, nešířte je dál.
6. Délka fokusní skupiny je stanovená na 1,5 hod.

Představení účastníků

Moderátor poprosí o jméno nebo přezdívku každého účastníka.

Úvodní otázka - 15 min

Moderátor rozloží na stole obrázkové karty a poprosí přítomné, aby si dvě karty vybrali podle toho, co si spojují s pojmem občanské participace. Každý respondent pak řekne, proč si dané karty vybral. Moderátor naváže otázkou spojenou se zkušeností s občanskou participaci, např.
Jaká je Vaše zkušenosť s OP?
Je pro Vás důležitá?

Klíčové otázky -45 min

Moderátor naváže na probíhající diskusi a bude klást otázky, které diskuzi propojí s výzkumnými otázkami a okruhy. Otázky lze podle potřeby klást v jiném pořadí nebo používat doplňující otázky.

- Jaká společenská téma Vás zajímají nejvíce?
- Popište svoje zkušenosti s angažováním se ve vybraném tématu? Co děláte a kde?
- Narážíte při řešení těchto témat na potíže? Jaké?
- Jsou nějaké jiné možnosti zapojování, které byste rádi zkusili?
- S kým během svých aktivit spolupracujete? Jakým mluvíte jazykem?
- Pokud hledáte nové informace k tématu, kam se obracíte? Jaké zdroje informací používáte nejčastěji?

Otázka na závěr/ukončení fokusní skupiny - 15 min

Napište jednu poslední větu/slovo, která Vás napadá.
nebo

Napište na papír 3 zdroje informací, které nejvíce používáte, když hledáte informace k tématům spojeným s participací (budte co nejvíce konkrétní).

Krátké shrnutí a poděkování za účast.

Příloha 3. Záznamový arch pro pozorování

Název akce:

Termín konání:

Pozorovatel:

Účastníků z řad cílové skupiny celkem:

Co je občanská participace: vnímání, projevy	
Proč je občanská participace důležitá?	
Kde se účastníci angažují (NNO, online, neformální skupina, individuálně)	
Témata ve kterých se účastníci angažují	
Jak se účastníci angažují (dobrovolník, zakladatel, člen NNO, iniciátor/ koordinátor/ účastník...)	
Bariéry a potíže v zapojování	
...	

Příloha 4. Online dotazník v češtině a angličtině

a. dotazník v češtině

Průzkum - mapování potřeb obyvatel Prahy s migračním původem v oblasti občanské participace

1. Účastníci jste se v období od června 2022 některé z aktivit spojených s tématem občanské participace pořádaných InBází z.s.? Například fokusní skupiny, akce iniciativy MigAct, akceleračního programu InBáze, poradenství nebo jiné aktivity spojené s tématem občanské participace probíhající v InBázi?*

Vyberte jednu odpověď

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

2. Je Vám více než 18 let a bydlíte v ČR více než půl roku?*

Vyberte jednu odpověď

- a. ano
- b. ne

3. Uveďte svůj věk.*

Vyberte jednu odpověď

a. 18-29

b. 30+

c. 60+

4. Uveďte své pohlaví.*

Vyberte jednu odpověď'

a. žena

b. muž

c. jiné/ nepřejí si uvést

5. Uveďte Vaši zemi původu.*

Napište jedno nebo více slov...

6. Máte občanství České republiky?*

Vyberte jednu odpověď'

a. ano

b. ne

7. Jak dlouho bydlíte v ČR?*

Vyberte jednu odpověď'

a. méně než 6 měsíců

b. 6 měsíců - 3 roky

c. více než 3 roky

d. narodil/a jsem se v ČR

e. jiné

8. Bydlíte nebo pracujete/studujete v Praze?*

Vyberte jednu odpověď'

a. ano

b. ne

9. Účastníte se dění místní občanské společnosti (hl. město Praha)?*

Vyberte jednu odpověď'

a. ano

b. ne

c. nevím

10. Jakým způsobem se do místní občanské společnosti zapojujete?*

Vyberte všechny relevantní odpovědí

a. Zapojuji se do činností neziskových organizací. (například založení NNO, účast ve správních nebo dozorčích radách, členství ve spolkách, jsem aktivní příznivce)

b. Zapojuji se do činností neformální občanské iniciativy.

c. Jsem dobrovolník/ce. (v neziskové organizaci, v nemocnici, v knihovně apod.)

d. Jsem dobrovolník/ce. (firemní dobrovolnictví, zajišťuje zaměstnavatel)

e. Podporuji politickou stranu nebo hnutí. (dobrovolník/ce)

- f. Zapojuji se do politického dění v místě svého bydliště. (např. zapojení se do strategického a územního plánování, do projektů participativních rozpočtů, veřejných slyšení apod.)
- g. Jsem členem/členkou politické strany.
- h. Podepisuji petice.
- i. Účastním se demonstrací a protestů.
- j. Podílím se na činnosti odborů.
- k. Podílím se na přípravě a iniciaci komunitních a sousedských akcí.
- l. Posílám peněžní prostředky (dary) neziskovým organizacím.
- m. Angažuji se online - jsem aktivní na sociálních sítích, v diskusních fórech zaměřených na místní komunitu apod.
- n. Jiné...

11. V jakých témaitech se nejvíce angažujete?*

Napište jedno nebo více slov...

12. Narážíte během Vašeho působení v místní občanské společnosti na nějaké překážky? Pokud ano, na jaké?*

Napište jedno nebo více slov...

13. Kde hledáte informace spojené s tématem občanské a politické participace v Praze?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a. Facebook
- b. Instagram
- c. Telegram
- d. Na sociálních sítích (jiné)
- e. Internet
- f. Newslettery a rozesílky (např. od neziskové organizace)
- g. Ptám se známých
- h. Plakáty a pozvánky ve veřejném prostoru
- i. Jiné...

14. Jaké informace, spojené s tématem občanské a politické participace vyhledáváte nejčastěji?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a. Pozvánky na akce
- b. Možnosti vzdělávání (např. semináře a workshopy)
- c. Informace o aktérech místní občanské společnosti (např. o občanských iniciativách nebo neziskových organizacích)
- d. Hledám možnosti zapojení
- e. Odborné texty, studie a články
- f. Jiná...

15. Chtěli byste ještě něco dodat?

Napište jedno nebo více slov...

b. dotazník v angličtině

Survey on the topic of civic engagement of Prague residents with a migration background

1. Since June 2022, have you participated in any of the activities related to the topic of civic participation organized by InBáze z.s.? E.g. focus groups, events by the MigAct initiative, InBáze acceleration program, consultations or other activities related to the topic of civic participation taking place at InBáze?*

Choose one answer

- a. Yes
- b. No
- c. I don't know

2. Are you at least 18 years old and have been living in Czechia for more than 6 months?*

Choose one answer

- a. Yes
- b. No

3. Please indicate your age?*

Choose one answer

- a. 18-29
- b. 30+
- c. 60+

4. Please indicate your gender?*

Choose one answer

- a. Female
- b. Male
- c. Other

5. Country of origin?*

Write your answer here

Type one or a few words...

6. Are you a citizen of Czech Republic?*

Choose one answer

- a. Yes
- b. No

7. How long have you lived in Czechia?*

Choose one answer

- a. Less than 6 months
- b. 6 months - 3 years
- c. More than 3 years
- d. I was born in Czechia
- e. Other

8. Do you live/work or study in Prague?*

Choose one answer

- a. Yes
- b. No

9. Are you taking an active part in the local civil society (in Prague)?*

Choose one answer

- a. Yes
- b. No
- c. I don't know

10. How are you taking part in the local civil society?*

Choose all the relevant options

- a. I am actively involved in a non-profit organization (e.g. NGO founder, board member, member of an association, active supporter)
- b. I am a part of an informal civic initiative
- c. I am a volunteer (e.g. in an NGO, hospital, library etc.)
- d. I am a volunteer (through my employment)
- e. I support a political party or a political movement (volunteer)
- f. I get involved in local politics in my neighborhood (e.g. involvement in strategic and urban planning, participatory budgeting projects, public hearings, etc.)
- g. I am a member of a political party
- h. I sign petitions
- i. I take part in demonstrations and protests
- j. I am actively involved in a trade union
- k. I organize or initiate community events
- l. I send donations to NGOs
- m. I am active in the online space - on social media, discussion forums related to local community, etc.
- n. Other...

11. What social issues/topics you address when taking part in the local civil society?*

Write your answer here

Type one or a few words...

12. Do you come across any obstacles or difficulties while getting engaged in the local civil society? If yes, which obstacles?*

Write your answer here

Type one or a few words...

13. Where do you look for information related to the topic of civic and political participation in Prague?*

Choose all relevant options

- a. Facebook
- b. Instagram
- c. Telegram
- d. Social media (other)

- e. Internet
- f. Newsletters and emails (e.g. from an NGO)
- g. I ask my friends/people I know
- h. Posters and invitations in public spaces
- i. Other...

14. What kind of information related to the topic of civic and political participation do you usually look for?*

Choose all the relevant options

- a. Invitations to various events
- b. Educational opportunities (e.g. trainings, workshops)
- c. Information about local civil society actors (e.g. about civic initiatives or non-profit organizations)
- d. I look for opportunities to get engaged
- e. Academic texts, studies and articles
- f. Other...

15. Would you like to add anything else?

Write your answer here

Type one or a few words...

Příloha 5. Rozhovor/dotazník - zaměstnance InBáze z.s.

Základní údaje:

- Jak chápete občanskou participaci, co to znamená?
- Jak dlouho jste v InBáze pracovala s tímto tématem?
- Co bylo náplní Vaší práce?
- Co bylo/je cílem projektu/programu, která jste koordinovala?

Témata a formy participace:

- Uveďte pár příkladů akcí/aktivit, které jste realizovali?
- Zapojovali se do nich zástupci s řad cílové skupiny?
- Jaká témata nejvíce rezonovala s cílovou skupinou?
- Jaké formy zapojování převládaly? (např. dobrovolnictví, spolková činnost, politická participace apod.)
- Pokud se na Vás obraceli zájemci o poradenství z řad cílové skupiny, jakých témat se poradenství týkalo?

Občanská participace, význam a motivace:

- Co účastníky akci/poradenství vedlo k občanské participaci, proč o to měli zájem?
- Byli mezi účastníky rozdíly v chápání tohoto tématu? Případně jaké?

Bariéry v participaci:

- Jaké mají zástupci z řad cílové skupiny příležitostí k zapojování (obecně), jak byste je zhodnotila? Jsou dostatečné, přístupné, apod.?

- Podle Vaší zkušenosti, existují v zapojení nějaké bariéry? Mluvili jste o tom někdy s účastníky programu?
- V čem účastníci nejvíce potřebovali podporu?
- Co byste doporučila pro zlepšení podmínek pro občanskou a politickou participaci cílové skupiny?

Zdroje informací:

- Jaké komunikační kanály jste používali pro propagaci programu?
- Byly dostatečné?
- Jaké druhy informací jste sdíleli? např. pozvánky, články apod.
- Jaké komunikační kanály používá cílová skupina, se kterou jste pracovala?
- Získávali jste od účastníků zpětnou vazbu ohledně komunikačních kanálů, případně také použitých jazyků, složitosti textů apod.?

Literatura a zdroje

- Allen, Natallia, Pojmanová, Marina. 2021. *Vstupní analýza existujících forem občanské a politické participace obyvatel hl. města Prahy z řad migrantů*. [online] Praha: InBáze z.s, MHMP. Dostupné z: <https://metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2021/06/Vstupni-analyza-existujicich-forem-obcanske-a-politicke-participace-obyvatel-HMP-z-rad-migrantu.pdf>
- Danner, Mona J.E., Pickering, J. Worth, Paredes, Tisha M. 2018. *Using focus groups to listen, learn, and lead in higher education*. Sterling: Stylus Publishing, LLC.
- Hennink, Monique M. 2007. *International focus group research: a handbook for the health and social sciences*. Cambridge University Press.
- Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR. 2018. *Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR. [online]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/documents/551336/568677/Integrace+cizinc%C5%AF+z+pohledu+neziskov%C3%BDch+organizac%C3%ADAD.pdf/24c8025f-41db-dd18-da16-c62cb4907058>
- Morgan, David L. 2001. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert.
- Morgan, David L. 1996. *Focus Groups*. Annual Review of Sociology 22: 129-152.
- Müller Karel B. 2016. *Češi, občanská společnost a evropské výzvy*. TRITON, Praha
- Reichel, Jiří. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumu*. Praha: Grada.
- Skovajsa, Marek; Moree, Dana a kol. 2010. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Portál, Praha.

Tato publikace vznikla v rámci projektu InBáze – platforma pro občanskou participaci migrantů. Projekt podpořil Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a hájení zájmů znevýhodněných skupin. Cílem programu je dále inspirace k aktivnímu občanství a posílení kapacit neziskových organizací. Program Active Citizens Fund vstoupil do České republiky v září roku 2019 s cílem podpořit neziskové organizace nehledě na jejich velikost a zkušenosti. V České republice jej spravuje konsorciu, které tvoří Nadace OSF, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautský institut. Program je realizován v rámci Fondů EHP a Norska 2014–2021. Prostřednictvím Fondů EHP a Norska přispívají státy Island, Lichtenštejnsko a Norsko ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů v Evropském hospodářském prostoru (EHP) a k posilování spolupráce s 15 evropskými státy. Důležitým posláním programu je také spolupráce mezi Českou republikou a dárcovskými státy. Jde o spolupráci mezi českými neziskovými organizacemi a organizacemi z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.

Autorky Mgr. Natallia Allen a Bc. Klára Slepčková (InBáze z.s.)

Děkujeme Natalii Dziadyk a Polině Antonenko za jejich neocenitelnou pomoc při provádění výzkumu.

Grafické zpracování Oleksandra Liutova.

2023